Ч. 232 (11.582). Львів, пятниця 18. жовтня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Залізна льоґіка боротьби.

Львів, 17. жовтня 1929.

Ст. Туґут, без огляду на нашу поставу до нього (він-же співавтор язикового закону з 1924 р.), на сірому фоні польського життя є людиною за більшу міру. Як публіцист підходить він до проблем і болячок сучасного польського життя з великою дозою громадянської відваги. При тому він не лише бистрий, не лише вміє помічати, але й робити висновки, зводити помічене й перетравлене до спільного знаменника.

В своїм органі „Тидзєнь“ містить він передовицю: „Фаталізм чи помилка“, в якій дає гладкий перекрій сучасної ситуації Польщі, вказуючи на залізну льоґіку боротьби, на неминучість розрахунку. Зясування польського крутіжу Ст. Туґутом є таке глибоке і вдумчиве, так збігає від полови і викрутасів усяких менше й більше відповідальних чинників, що варто з ним познайомити наших читачів:

Вихідною точкою сучасного стану є травневі події 1926 р., коли то Пілсудський збройною силою вирвав владу соймові. Той факт заакцептував сойм, вибираючи негайно творця замаху президентом держави, даючи йому величезні повновласти, ухвалюючи йому бюджет і ні разу формально не висловлюючи йому недовіря. Отже слід підкреслити, що ніхто в Польщі від непамятних часів не мав в руках такої величезної влади, таких необмежених можливостей. Недоставало тільки одного: перетворення насилля в автоматично діючу систему. Не є виключене, що ще недавно й це можна було осягнути шляхом моральчих уступок за згодою більшости сойму. Але Пілсудський, який перед травнем не хотів приняти влади, яку йому жертвовано леґально, бо хотів її сам добути, нічого не хоче брати від живого сойму. Він хоче найти те, чого потребує для своїх плянів, на побоєвищі, на якому лежав би тільки труп сойму. Всякі пропозиції в напрямі співпраці є тільки спробами фасцинування сойму, щоби підрізав собі горло, зрікаючись своїх прав.

Цього довго не розуміла не тільки опозиція, але багато людей з державної партії, з окруження того, який перед ніким не сповідається. В початках велика частина сойму вязала свої надії з побідником, обманюючи себе, що він не проти неї бунтувався. Одночасно важко було рвати нитки старого сентименту, забувати заслуги того, що боровся за волю. Опісля обманювано себе, що може десь щось поведеться увгілити, а вкінці хотілося вже тільки перечекати диктатора.

На це складалися ріжні моменти: польська відсутність дециції з противником, що має визначатися титровими хватами, повільність підсилювання волі та страх за Польщу. Не важко було розпочати підземну боротьбу, грати на найнижчих інстинктах, на розпуці й нужді, доводити до все гостріших конфліктів, від яких запалалоб по всіх кутах Польщі. Менше з тим, чи наразі виграв би той, що опанував осередки влади, що має більшу фізичну силу. Але такої напірної гнізі не витрималиб її старші правлінии, що глибоко вросли в ґрунт, бо до побіди наступаючого є потрібні тільки відповідні обставини, які скорше чи пізніше мусять прийти. Йде лише про ціну, яку треба заплатити за побіду.

„В польських умовинах, з комуністами на карку, з ропливою національною раною на боці, з ворогом, що чигає біля воріт на хвилину слабости, із запевненою байдужністю, а вже щонайменше непорадністю Европи, тією ціною міг би бути перший з нової серії поділів“.

Тому зогиджуване соймовладство не мало відваги розпочинати домашню війну. В таких умовинах, коли з одного боку стоїть Пілсудський, який вміє хотіти і не лякається ризика, а з другого боку сойм, що сам здержує себе всякими умовинами, вислід боротьби є ясний. Або сойм підчиниться тому особливому зводникові і повіситься сам, або — відмовивши йому тієї приємности — буде повішений і пропаде.

Але дійсність не є така проста. Понад отяжілість, з якою сойм береться боронити себе, понад кайдани, які сам собі накладає, сильнішою є залізна льоґіка подій, що розвивається нерозривним ланцюгом. Треба памятати, що діла раз довершені, живуть своїм власним життям — незалежно від волі своїх творців. Все, що сталося в останніх літах, живе у людській свідомости, заготить над децизіями, створює ситуації, яких не можна виминути. Колиб навіть сойм подарував усі зневаги, колиб скаменів у непорушности, колиб навіть довершив на собі гаракірі, то це нічого не змінило би. Час, що йшов, вижолоблював у людських душах страшні сліди і сьогодні вони починають кричати. Не важко тому легкодушно заперечити. Але вистане піти на яке-небудь народне, релятивно незалежне зібрання, себто невлаштоване старостою з комендантом поліції, щоби почути слова, що падуть з товпи, від яких нераз блідиуть обличчя провідників. Даремне булоб соймові годитися на 99 точках, якщо не згодиться на одній точці, на сотій — на кинені всього під ноги одного чоловіка, не виключаючи права. А колиб на те згодилися посли, то не згодяться виборці. А колиб навіть виборці згодились сьогодні, то завтра відкличуть свою згоду.

А це є пункт, від якого й другий табор не може відступити. Для Пілсудського немає вже відвороту. Він мав відвагу взяти на себе всю відповідальність за долю держави. Одначе йому не стане сил двигати такий великий тягар. І то ані йому, ані тим, що вийшли з ним на лиху дорогу. Всяка компанія, що приссалася до жолоба, все найде вихід, новий жолоб і камінням обкладуватиме вчорашнього божка. Для ширих, віруючих Пілсудчиків іде газардова гра. Або сойм, або вони мусять уступити. Замісць уступити можна сказати — згинути. І тому боротьба, чи хто хоче, чи не хоче, мусить розвиватися. Змагання виминути конфлікт є безсильні і безцільні. Він уже є, істнує і муситься його розіграти.

Немає тут ні фаталізму, ні помилок. Тактичних помилок сойму було багато, одначе не було одної: відступства від засади, що дала йому життя.

Ст. Туґут перекроїв польську дійсність, грубими й ядерними рисами змалювавши обидва зоючі табори. Сойм і Пілсудський. За першим стоять посли, а опісля виборці нинішні і завтрішні. За другим громада Пілсудчиків і ті, що приссалися до влади. Боротьба ведеться в ріжних формах і на ріжних відтинках. Залізна льоґіка боротьби змушує сили, що досі були статичні, вийти зі стану пасивности і перейти до акції. Одначе надії на близький розрахунок не мають основи. Боротьба буде довга і затяжна, а її вислід неминуче мусить скінчитися побідою більшости.

Значіння культу Маркіяна Шашкевича.

(Стаття надіслана.)

В 1911 році з нагоди 100-ліття уродин Маркіяна Шашкевича заложено старанням бл. п. о. Володимира Кальби, пароха Соколівки, Товариство ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві, — якого головним завданням є плекати культ Маркіяна Шашкевича. Як голова цього Товариства позволю собі в декількох словах вияснити значіння культу Маркіяна Шашкевича і вказати головні напрямні праці в тім напрямі.

Шашкевич є зіркою народнього відродження галицької України; він пробудив від віків приспану націю до самостійного життя. Пробуджена нація жие — розвивається і змагає до здобуття рівних прав серед вільних народів.

Шануючи память Маркіяна Шашкевича, величаємо хвилю того пробудження народу й рівночасно приглядаємося розвоєві української нації. Тому культ Маркіяна Шашкевича є культом нації.

Маркіян Шашкевич назвав пробуджену націю дрібною весняною цвіткою і молив неньку-землю, щоб хоронила її від вітру й морозу. Були бурі і морози — та цвітки не зломили і не заморозили.

Українська нація вшанувала память Маркіяна, переносячи його тлінні останки з Новосілок до Львова; вона звеличала його улюблену Білу Гору на Підлисю, ставлячи там великий залізний памятковий хрест. На ту гору відбуває нарід річно прощі та складає поклін свому Пробудителеві. Іменем Маркіяна Шашкевича вшановано багато культурних установ та названо по містах улиці і площі.

Товариство ім. Маркіяна Шашкевича опікується хрестом на Підлиській Білій Горі, збирає памятки з життя й діяльности Маркіяна Шашкевича, а в біжучім році приступає до викупна цілої Білої Гори.

З нагоди цьогорічного свята на Підлиській Горі появилися в „Новім Часі“ дискусійні статті, в яких о. д-р Застирець пропонує перенести тлінні останки Маркіяна на Підлиську Гору. Запроектовано також заложення музею ім. Маркіяна Шашкевича.

Це все відноситься безпосередньо до культу Маркіяна Шашкевича і при допомозі української суспільности Товариство ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві намічену програму виконає, а саме викупить Білу Гору і її устроїть та заложить музей його імени.

Як це зробити і якими засобами, про те пізніше.

На отсьому місці хочу звернути увагу нашої суспільности, що цілий культ Маркіяна є лише засобом до розбудови і звеличання нації. Одначе найгарнішим памятником для Маркіяна Шашкевича було би зединення української нації під оглядом культурним і релігійним. Витворити сліп тип досконалого під умовим і фізичним оглядом українця, бо лише сильні духом і тілом стануть побідниками в боротьбі за істнування нації.

Товариство ім. Маркіяна Шашкевича як не політичне має завдання підносити культурний рівень українського народу. Отже воно є легітимоване до праці в напрямі культурного й релігійного зединення і витворення досконалого типу українця.

Дуже важним чинником культури кожної нації є віра. Український нарід під оглядом віри є більше розділений ... кордонами політичними

Зєдинення під релігійним оглядом залежить лише від нас самих. Є народи на світі, яких лише одна спільна віра тримає і надає їм силу. Шукаймож такої віри, якаб нас духово зєдинила! Вірою тою є віра Пробудителя народу, віра Маркіяна Шашкевича, віра в святу єдину, соборну апостольську церкву. Нехай той хрест Маркіяна на Білій Горі стане хрестом релігійного зєдинення українського народу!

Єднаймося всі українці під один спільний прапор віри, творім під стягом Маркіяна одну питому українську культуру!

Товариство ім. Маркіяна Шашкевича, товариство людей світських, підносить прапор релігійного й культурного обєднання українців усього світа з мотивів національних і для добра української нації та кличе всіх українців до співпраці.

Д-р Теодор Ваньо.

*

СКЛАДАЙМО ЖЕРТВИ

на викупно Білої Гори на Підлисю!

Вже розпочалася збірка на викупно Білої Гори, де стоїть хрест Маркіяна Шашкевича.

Ціла гора, що має до 50 моргів простору, має ще в біжучім році стати власністю народу — її треба викупити на річ Товариства ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві.

Товариство вже законтрактувало 3.762 кв. сяжнів тої гори по ціні 30—50 гр. за сяжень. Викупно цілої гори буде коштувати около 30 тисяч золотих. Окрім цього треба значної готівки на загосподарювання гори, а саме на поставлення там дому для відвідуючих гору і каплиці, до якої можна би було евентуально перенести тлінні останки бл. п. о. Маркіяна Шашкевича.

Девять власників ґрунту на Білій Горі, а саме Олекса Назар, Ілько Кашуба, Текля Андрушків зам. Ґой, Євка Андрушків, Агафія Сисун, Петро Сисун, Анна Тарнавська, Василь Сисун і Володимир Тарнавський, рільники з Підлися, дарували свій ґрунт (около 200 кв. сяжнів) на власність Товариству ім. Маркіяна Шашкевича, чим зложили гарний доказ і дали найкращий приклад патріотизму, за що їм цею дорогою складаємо прилюдну поляку.

Пп. д-р Теодор Жолнірчук, адвокат у Бродах і Григорій Швалюк, купець у Бродах, зложили готівкою по 10 долярів на руки Товариства на викупно гори, за що їм Товариство складає теж сердечну поляку.

Тепер черга на ширший загал і всіх прихильників ідеї народнього відродження.

Отвираючи збірку на викупно гори, підписане Товариство прохає присилати датки на адресу: „Товариство ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві" чеками Почтової Каси Ощадности ч. 154.456 або грошевими переказами.

ЗА ВИДІЛ ТОВАРИСТВА:

Д-р Т. Ваньо, голова. М. Мартинюк, секр.

Утеча перед „Чека".

„Наєс Вінер Журналь" приніс під таким заголовком інтерею з б. радником посольства СРСР. у Парижі Г. С. Бесідовським, яке передаємо в перекладі.

Бесідовський говорив:

— „Я маю 33 роки. Коли почалась світова війна, я був дитиною, провінціональним хлопцем, захопленим соціялістичними ідеями, що ходив до школи ціною великих жертв. З ґімназії пішов я до лісової школи. Мав я 21 літ і диплом лісничого, коли мене захопила революція пробудженої до волі Росії. Я був вояком готовим до жертв в обороні свободолюбних ідей комунізму і мої провідники могли рахувати на мене. Моя знаємість мов і моє себелюбство казали мені вибрати дипльоматичну карієру. Радянська влада переорґанізовувала царську дипльоматію, а коли европейські держави визнали СРСР., влада почала орґанізувати в них свої уповноважені дипльоматичні представництва.

Моя перша місія на становищі секретаря посольства при после Бронськім завела мене в 1922 р. до Відня. Звідти дістався я до Варшави, а в 1926 р. як посольський радник до Токіо. Цілий рік провів я в японській столиці. Після довшого побуту на чужині, вернувся я вперше знову до СРСР при кінці 1927 р. Після кількамісячного відпочинку (якщо цей сумної памяти час повний душевної боротьби можна назвати відпочинком) прикомендерували мене як першого радника посольства при наслідникі відкликаного Раковського добросердім после Довгалевськім у Парижі.

Уже тоді мучили мене сумніви і я пробував надаремне втихомирити свою совість офіціяльними софізмами, що були під рукою. Я бачив що-раз ясніше, що революція сховається зі свого шляху і більшовизм приніс російським масам замісць визволення нові терпіння і нове рабство. Те, що я бачив у СРСР, підчас свого короткого побуту, не вважаючи на всі урядові розяснення, лишилось на дні моєї душі як розриваючий серце і просверлюючий мозок — привид. Звістки, що приходили звідти до мене і приходять далі, правда, що виринала щораз ясніше зпоза підмальованих новин і книжок, відкривали переді мною щораз виразніше жахливий образ замученого, поневоленого люду, землі вкиненої в безодню, єдиної в своїм роді напротязі всієї всесвітньої історії господарської катастрофи.

Революція розпутана Керенським принесла поневоленому російському народові свободу через скасування шляхотських привілеїв, великої власности і царського режіму. Хоча Ленін був людиною насильства, але людиною ґеніяльною. Може, — і це дуже імовірне — при кінці свого життя він і признав свої похибки, коли відродив „неп", коли побачив безодню, до якої проклав дорогу і може тоді радо бýб ви повернув керму в інший бік. Та як там не булоб, я глибоко пересвідчений, що якби Ленін був жив, ми ніколи не зайшли би аж так далеко.

Основною помилкою комунізму, його смертельним гріхом, хоч і злагідненим ґенієм Леніна, було те, що він від самого початку затер ріжниці між ріжними категоріями працюючих. Міський пролетаріят дістав привілеї у відношенні до працюючого люду на селі. Місто зазнало ласки коштом села, а селянство видали на поталу промислового робітництва. Міський пролетаріят ошукують оманою нових гигієнічних і соціяльно-політичних реформ (хоч всеж таки не в силі дати собі ради з безробіттям) і тоді, коли одночасно зберігають гасла демократії. Її єдине „святая святих" — загальне виборче право є стоптане. Такими способами хотять прискорити невдачу і то коштом і здирством на тілі села... У малих розмірах, радше в символічній формі, повторились свого часу теоретичні принціпи цієї системи без сумніву і в Відні.

Імовірно відчував це Ленін, коли продовжував працю Керенського і всупереч теорії обдарував селян землею. Хлібороб дістає від совітів тільки шесту частину вартости своїх виробів, а державна бюрократія продовжує своє істнування коштом тієї ріжниці, що повстає від видертих пайків селянського населення. Може пригадуєте собі, що коли Крестинський приїхав до Відня на наради в справі Бесарабії, привіз зі собою на великий обід для преси, на якому винищено безліч кавіяру і шампанського, також „селянина на показ", щоби він міг змалювати велике раювання селянства під радянською владою. Відомо, що в нас, уже від часів Катерини навчились як будувати так звані „Патьомкінські села". Бо в дійсности цей селянський рай дуже сумний. Не треба чейже казати, що російський хлібороб і політично позбавлений усіх прав, щоби і цим шляхом не міг він поправити свого становища. Совіти основані не на загальнім і таїнім, а на явнім праві голосування і то тільки для тих громадян, що мають на те вимагані комуністами кваліфікації. На провінції вибирає по селах багато більша скількість виборців далеко менше число своїх представників, як по містах. Від „загального" виборчого права виключені цілі катеґорії людей, позбавлені взагалі всяких політичних, а то й громадянських прав.

Усе це я бачив і поволі прийшов до зрозуміння, що продовжування такого режіму мусить довести безумовно до найбільше крівавої контрреволюції і до найчорнішої реакції. Коли хочемо рятувати справжній здобуток революції — демократію, тоді мусимо здемократизувати радянську владу. Треба розвязати політичну поліцію, дозволити на діяльність усякої партії та політичної пропаґанди, створити справді загальне виборче право і признати селянству повні політичні права і господарську свободу.

Коротко кажучи: нинішні форми треба виповнювати що-раз то новим змістом, революція мусить створити парляментарно-демократичну Росію, як колись про це мріяв Керенський. Не гадайте, що я один з громадян Радянського Союзу маю такі погляди. Дуже багато росіян почуває так само і серед них народжується сильний народній рух. Також серед дипльоматів, моїх

ЕГОН ЯКОБСОН.

Слідами деяких слів.

Кажемо часто про яйце Колюмба і про те, що те, що його відкрив відкривник Америки. Це не є правда. Анекдоту про яйце поставлене сторчаком находимо вже в стародавніх еспанських оповіданнях. Також назву Америки не завдячуємо йому. Америка пішла від імені автора її першої географічної карти, італійця Амеріґо Веспучі.

А коли вже згадуємо Америку, пригадаймо, що Ню-Йорк називався Новий Амстердам. Також славний Робінзон Крузо у дійсности називався не так. Англійський письменник Дефо, що написав цю повість, описав пригоди шотляндського моряка Олександра Селькірка. Цей молодець провів, викинений морем із корабля, на початку XVIII. віку пять гірких літ на острові Хуана Фернандос.

Пана Ґільотина з Парижа вважаємо ще й досі винахідником ґільотини. Дарма, що топір ґільотини вславлений французькою революцією був уживаний там уже багато давніше. Доктор Джозеф Ґільотин був лише лікарським дорадником при виконуванні засудів на ґільотині.

Звідки береться назва пива „бок" і символ козла вивішений на всіх пиварнях (шинках) напр. у Німеччині? Це слово походить з німецького міста „Айнбек", де виробляли темне пиво, а згодом це слово переплутали з „Цігенбок" — козлом.

Помилку робимо, коли кажемо, що якісь люди поводяться як вандали, маючи на думці брутальне й безглузде нищення. Ґерманське племя вандали, напротязі своїх вікових мандрівок ніколи не виявляло інстинкту нищення. Це ґерманські історики передали цей фальшивий погляд майбутнім поколінням. Так само історично злобною є назва Ксантипи, добрячої, любої жінки Сократа. Ми ще до нині, після довгих століть, називаємо Ксантипою сварливу, несимпатичну жінку. У дійсности була вона лише пересічною жінкою, з якою в подружі доводилось іноді сваритися, але майже завсіди з вини... мужа. Учні Сократа хотіли в своїх книжках реґабілітувати свого звеличуваного мистця і передали легковірним нащадкам казку про Ксантипу.

Винахідником стенографії вважаємо Ґабельсберґа, дарма, що римлянин Марій Тулій Тіро видумав перший скорочений почерк уже на 100 літ перед Христом.

Кажемо про сльози крокодиля. Загальнопоширений погляд є такий, що крокодилі наслідують плачучі діти, щоби цим плачем можна привабити людей і їх пожерти. Є це така сама нісенітниця як погляд, що струс ховає голову в пісок, як за ним гонять, і гадає, що його тоді не бачуть, тому, що він не бачить ловців.

Кремський сир називається не від міста Кремс, а від пруського воєнного комісара Кремсера, що 100 літ тому дістав урядовий дозвіл ввезти до Берліна десять возів цього сира, який звернув на себе загальну увагу спеціяльно збудованими возами. Слово „кучер" на візника в німецькій і російській мові пішло від мадярського села „Коч", звідки їхали перші постійні вози між Віднем і Пештом. Зате слово „фіякер" пішло з Парижа. Там перший винаймав вози до подорожі у 1650 р. Ніколь Соваж, а перед його домом стояла статуя в честь святого Фіякра. „Ляндо" рід повозки, пішло від міста цієї-ж назви.

„Лінч", не кожний це знає, взяло своє походження від чоловіка Джона Лінч, північно-американського фармера, що довгими роками благав надаремне уряд, щоби охоронив його перед грабіжниками, що систематично нищили йому хутір. Коли дістав відмову, тоді він почав боронитись сам і з кожним наїздником розправлявся власноручно.

Також „бойкот" пішов від Джемса Бойкота, ірляндського полковника. Ірляндська земельна ліґа проголосила над ним як землевласником, 45 літ тому, кару, щоби з ним ніхто не смів зустрічатись, говорити або в нього працювати. Отже Бойкот був першою жертвою бойкоту. Назва „Льойдів" на корабельні товариства пішла від власника кавярні в Льондоні, Льойда, що зперед 250 літ; у нього сходились моряки і корабельні підприємці.

Ще давнішою є назва „мансарди", мешкання на піддаші, взята від прізвища париського архітекта Франсуа Мансарда (1598—1666), що так будував доми в Парижі. Але не перший, бо цю форму знали там уже раніше.

А звідки пішов модерний саксофон? Від винахідчика такого бляшаного інструменту, музики Адольфа Сакса, що жив 80 літ тому в Парижі.

Щоденно вживаємо багато слів, не прочуваючи, що ними вславлюємо імя винахідчика. „Танк" походить наприклад від першого, що збудував цю пекольну машину: Тома Танк Бюраль. Назва куль „дум-дум" не є ономатепейним наслідуванням шуму, який вони счиняють, а взята від міста Дум-Дум в околиці Калькути, де вперше почали виробляти це стрільно. „Шрапнеля" пішла від анґлійського полковника Шрапнеля, а пістоля від міста Пістоя, недалеко Фльоренції. „Доляр" пішов від слова „таляр" (талер), що був скороченням слова „Йоахімсталер", бо в Йоахімсталь, у Чехії, виробляли першу таку монету. Також „гелєр" пішов від місцевости „Галь" у Швайцарії, де карбували його 700 літ тому.

„Батист", матерія, поширилась 700 літ тому,

Президент Масарик про ревізію границь.

Спростування Чехословацького уряду.

Чехословацьке пресове бюро повідомляє, що президент Масарик взагалі не говорив з віцепрезидентом мадярського соціяльного інституту і що таким чином опубліковані в мадярських газетах вістки про те, що він пропонував ревізію границь, не відповідають правді.

Натомість віцепрезидент мадярського соціяльного інституту Райніс у розмові з кореспондентом газети „Нае Фрає Пресе" заявив, що розмовляв з президентом Масариком місяць тому і що зміст його розмови з ним про ревізію границь (цю розмову подано у попереднім числі „Діла"), який подали часописи, відповідає правді.

Командант поліції у Львові завішений в урядуванні.

Команданта поліції на Львів-місто надком. Решчинського завісили в урядуванні. Розпорядок про засуспендування Решчинського підписав воєвода Голуховський. Димісія наступила наслідком закидів, що їх віддавна Решчинському робила львівська преса. Інсп. Лозінський з рамени воєв. команди держ. поліції у Львові перевів слідство проти Решчинського. Останніми часами між командантом поліції і гр. стар. Кльовом повстали ріжниці думок і це вкінці спричинило димісію Решчинського. У заступстві обняв команду держ. поліції на Львів-місто керовник слідч. виділу ком. Шварц.

Залізнича катастрофа.

Дня 9. жовтня ц. р. в год. 4.30 над раном на ст. Соболев біля Демблїна поспішний товар. поїзд із Варшави зударився з особовим поїздом ч. 924. (який виїхав із львівського двірця в год. 14 попол.) що їде зі Львова до Варшави. Зударення наступило наслідком переїхання т. зв. вїздового сиґналу. Оба поїзди віхали дослівно на себе. Машини станули дуба з вагони розбилися. Було пятьох убитих, двацять тяжко ранених. Завинив, здається, машиніст товарового поїзду.

Становище амбасадора Довгалевського захитане.

„Фос. Цтг." повідомляє, що в звязи з афером Бесідовського сильно захитане становище амбасадора Довгалевського. Делеґат ДПУ Ройзман перед відїздом з Парижа сказав членам амбасади, що Довгалевський вже віддавна старався затаювати протибільшовицьку діяльність Бесідовського супроти уряду СРСР., одначе московська влада не вірила інформаціям амбасади.

Новий румунський реґент.

Румунське Нац. Зібрання в повнім складі парляменту та сенату вибрало одноголосно на місце пок. члена реґ. ради Буздигана, куріяльного суддю Конст. Саратеану.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·80·00—8·80·50, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·00 - 1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25 француський франк 0·34·50 - 0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00 - 17·50.

Збіжжа.

Пшениця двірська 36·25—37·25, пшениця селянська 32·75—33·75, жито галицьке 22·00—23·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 18·50—19·50, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 19·50—20·50, кукурудза румунська 25·75—26·75, бараболя промислова 4·00—4·50, фасоля біла 00·00—000·00, фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох міт-Вікторія 45·00—50·00, горох пільний 32·00—35·00, бобик 27·50—28·50, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 31·00—33·00, сіно солодке красне пресоване 7·00—8·00, солома пресована 4·00—5·00, гречка 26·00—27·00, льон 67·00—69·00, дубілць синій 25·00—26·00, ріпак зимний 66·50—67·50, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 00·00—00·00, мука житна 70 прц. 00·00—00·00, грасів кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 12·50—13·00, отруби пшеничні 13·75—14·25, крупи гречані 53·00—55·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 38·00—39·00, пенцак 36·00—37·00, просо красне 00·00—00·00, макухи льняні 00·00—00·00, мак синій 120·00—130·00, мак сивий 80·00—90·00, конюшина мохова 00·00—00·00.

Присуд Туки спричинив димісію чсл. міністрів.

Два представники нац. партії в чсл. уряді мін. уніфікації д-р Лабай та мін. здоровля д-р Пішо подалися до димісії наслідком присуду д-ра Туки та наслідком становища нац. партії, яка далі заявляється за ним. Димісію принято. Керовництво мін-ства уніфікації віддали мін. освіти Штефаникові, а мін-ство здоровля мін. суспільн. опіки Шрамекові.

Новий переворот в Афгані.

Кабул занятий.

Надір Ханове військо заатакувало Кабул від півн сходу та після кровавих боїв заняло його. До заняття причинилося повстання населення та бунт племен, які мали йти на поміч відділам Бачі Сакао, відомого водоносового сина на афганськім престолі. Афганський кабінет подався до димісії. Надір Хан організує новий уряд. Аманулові прихильники прислали з Пешавару тел. бажання з нагоди побіди.

Тубіяліс про Вильно.

Дня 9. жовтня ц. р. в Ковні та в цілій Литві було жалібне виленське свято. В 12. год. на сиґнал здержали в Ковні рух на одну хвилю. В держ. будинках і школах одну годину присвятили вияснено значіння Вильна для Литви. Прем. Тубіяліс через радіо виголосив промову, в якій сказав, що Литва не може бути без Вильна, а Вильно без Литви. В 12. год. перервав промову на знак жалоби, орхестра відіграла жал. марш, а потім прем'єр говорив далі. Взивав до боротьби за Вильно, до нац. єдности, конечної для успіху. Всі, що нищать нашу єдність, говорив Т., є наші вороги й помічники окупантів. Лит. уряд із головою народу вестиме далі акцію за визволення Вильна. През. Сметона в офіц. клюбі сказав, що виленська справа найправдоподібніще буде порішена при помочі Німеччини й СРСР.

З судової салі.

За декламацію виїмку „Гуцульського куріня" Олеся Бабія перед судом.

Дня 9. Х. перед судом присяглих у Львові відбулася розправа проти студента краківської Академії Мистецтв *Івана Кейвана* з села Карлова, повіт Снятин. Акт обвинувачення говорить, що Іван Кейван на концерті 9. січня 1929 з нагоди 60 ліття „Просвіти" декламував найбільше антипольські уривки з поеми Олеся Бабія „Гуцульський курінь", чим поповнив злочин забурення публичного спокою. На думку акту обвинувачення автор „Гуцульського куріня" осягнув рекорд в ненависти до Польщі і цілий його твір то отверта зневага і опльовування Польщі, отже обвинувачений декламуючи такий твір провинився проти 65 §.

На розправі прочитано цей декламований уривок в польськім перекладі і на вимогу оборонця Марітчака в оригіналі, а то уривок про перехід Галицької Армії за Збруч, уривок в якім автор малює настрої української армії.

Обвинувачений боронить тим, що поему „Гуцульський курінь" польська влада дозволяла зразу ввозити з Праги до Польщі і явно продавати в книгарнях і що староство в Снятині дозволило декламувати згаданий уривок з „Гуцульського куріня".

На думку обвинуваченого, війна 1918—1920 це вже історія і він декламував поему так, як деклямували інші студенти на цім концерті „Гайдамаків" і „Мойсея" не маючи наміру бунтувати нікого проти Польщі, ані нарушувати публичного спокою.

Концерт в Карлові відбувся 2. січня 1929, а міністерство внутрішніх справ у Варшаві відобрало „Гуцульському куріневі" дебіт аж у серпні 1929 р., коли вже обвинувачений сидів давно у вязниці.

Прокуратор Ланевський доказує, що обвинувачений вибрав свідомо найбільш антипольський фрагмент поеми, фрагмент повний звірподібної ненависти, фрагмент в якім Польщу називається вампіром, струпом, якого навіть вогнем не вдалося стрільцям випалити і палієм, що спалив українцям їх недобудовану святиню.

Обвинувачений боронить, що вибрав цей фрагмент тому лише, що він найкоротший і творить окрему цілість і що взагалі до ніякої вини не почувається.

Свідок волінка Слоніцький зізнає на запит прокуратора, що враження декламації було кольосальне, що публика справила декляматорові овацію, і що обвинувачений мав і інші конфлікти з польською владою, та був ворожий до Польщі.

Другий свідок, Петро Пилипчук зізнає, що „Гуцульський курінь" дістав обвинувачений в читальні не знаючи, що він заборонений, а на запит прокуратора чи свідок відважився би декламувати такий антипольський твір у польській державі, Пилипчук відповідає, що не відважився би.

Оборонець д-р Марітчак ставить внесення щоби покликати п. Паліїва із книгарні Шевченка на ствердження факту, що „Гуцульський курінь" продавався в книгарнях явно, але прокуратор відкидає внесок і тільки читає заборону міністерства, якою відобрано дебіт цьому творові.

Після годинної перерви, розправу відложено на день 10. Х., для переслухання нових свідків.

Обвинувачений пересидів у вязниці 4 місяців, бо проти нього велено також слідство за приналежність до У. В. О., чого не доказано.

Розправою проводить радник Ангельський, прокуратором був Ланевський, боронив д-р Марітчак.

З нашої концертової естради.

Концерт співачки О. Бандрівської в Перемишлі.

З Перемишля пишуть нам: Відома наша концертова співачка п. О. Бандрівська, після свого повороту з Італії, виступила вперше зі своїм власним пісенним концертом в Перемишлі дня 3. жовтня — в салі Народнього Дому. Концерт пройшов з великим моральним (і матеріяльним) успіхом. Програма концерту була вміло зложена з трьох ріжностилевих частин: в першій частині були крім староіталійських жанрів (Pergolesi, A. Scarlatti, Caldara), також арії Баха і Ґлюка, — на другу зложилися пісні неоромантиків Ґріґа, Г. Вольфа і Ріх. Штравса, — а останню частину присвятила артистка пісням українських авторів, Лисенка, Степового, Людкевича і Барвінського. У всіх тих, хоча й як ріжних типах, концертного сольоспіву п. Бандрівська виявила себе не тільки співачкою із непересічним голосом і значною співацькою технікою і культурою, але також інтеліґентною і вповні зрілою артисткою, що розуміє свої завдання серіозно і високо держить прапор свого мистецтва у всіх напрямах.

Хоча і голосові і технічні засоби співачка позволяють їй нераз добути і сильніші драматичні акценти в інтерпретації, — то всеж таки головною її силою є ліричні нюанси та сконцентровані настрої, яких і вона залюбки шукає та які підбирає собі в піснях свого репертуару.

Треба мати надію, що артистка із своїм пісенним репертуаром скоро виступить також на концерті у Львові.

Перемиський.

Музичний вечір Б. Бережницького і В. Барвінського у Львові.

Симпатія і поводження, якими тішилися у нас від ряду літ виступи п. Б. Бережницького як віольончеліста при участи п. В. Барвінського як пяніста-композитора — не завели і цього року на музичнім вечері, влаштованім ними дня 7. ц. м. в салі Музичного Тов-а ім. Лисенка у Львові. В доволі обемистій і в цілости у нас новій програмі — ми почули дві більші камерні річи: ґраціозну Сонату g-dur J. B. Breval-a, француського композитора 18 ст. і Концерт d-moll Lalo, повний романтичного розмаху і кольоритности. Особливий інтерес мала для нас „Українська суїта" В. Барвінського (найновіший твір автора із богатої уже серії його віончельових творів — після сонати, якої на жаль ми у Львові ще не чули) — в 4 частях (Заспів, — Гумореска, — Колискова, — Рондо — танок). Це чотири гарненькі стилеві мініятури, зложені на основі народніх (або в дусі народнім підібраних) тем, — в яких композитор зручно і вміло оспилює між задушевними настроями із „серафічною" гармонікою (у 1. і 3. части) — а між модерно-бурлескними експериментами (особливож у 4 ч.). На кінцеві точки програми зложилися — крім транскрипції із середньої части „органного" концерту Баха-Страдаля, — серія ефектних хоча й не дуже то глибоких дрібних творів італійських і еспанських авторів (Senaille-a Allegro spirituoso, Granados-a Intermezzo i Danse et. ct.).

Концертант — чеяліст як і акомпаньятор —

Комісарщина.

Чому в Озірній урядує ще й досі наказний комісар?

В громаді Озірній по нинішній день урядує наказний комісар, хоч вибори до громадської ради відбувалися вже чотири рази.

Перші вибори переведено 30—31. червня і 1. липня 1927 р. Вибори переводив громадський комісар поляк, а всеж таки поляки запротестували проти важности переведених виборів. Тернопільське воєвідство на підставі внесеного протесту знесло вибори в четвертім колі, мотивуючи це тим, що на основі заподання Антона Бялого, місцевого учителя, виборці не були як слід до виборів підготовані. І мотив, і спосіб полагодженого протесту не є передбачений виборчою ординацією.

Вибори до 4-го кола відбулися вдруге 20. листопада 1927 року. Але проти доконаного вибору внесли знову місцеві поляки протест, котрий цим разом відкинено.

На день 18. березня 1928 р. скликано громадську раду в ціли уконституування. Одначе радні поляки в числі 14, не маючи ані сили, ані вигляду перевести вибору свого начальника громади, на це установче засідання не явилися. З тим самим вислідом скликувано ще двічи громадську раду, а відтак її розвязано і розписано нові вибори.

Зачалося з того, що виготовлено нову виборчу листу, яку виложено до перегляду в самі жнива минувшого року, коли люди перший раз пішли в поле. Колиж виборці довідалися про виложену листу, вже минув був речинець вношення рекламацій. Сотки наших виборців пропущено, так, що українці на підставі так спорядженої листи не думали взагалі брати участи у виборчім акті. Рішилися на це в останній хвилі, але все таки сталося те, що мусіло статися: з четвертого кола не вийшов ані один український радний!

Склад нововибраної громадської ради по національностям представлявся тепер так: 18 українців, 18 поляків, 12 жидів. Цим разом внесли протест жиди, але безуспішно. Українці, хоч і мали до того підставу, не протестували тільки з тої причини, аби покінчити вже раз комісарщиною.

Накінець вибір ради стався знов правосильний і на день 14. XII. 1928 р. скликано раду в ціли уконституування. Ще перед тим скликано раду приватно, щоб вислухати поодиноких уґрупувань. На цім конвентиклю радний учитель Бялий зложив таку заяву: „Тут є польська держава. Начальником громади може бути тільки поляк і ми, поляки від тої засади не відступимо". По вислуханню такої „польської" заяви всі вже знали, що наказаний війт буде урядувати далі. Українці запротестували проти такої заяви, кажучи між іншим, що податок оплачують не тільки поляки, а далі, що коли війт має бути громаді накинений, як це діялося дотепер, то пощо взагалі виборів? Забрав голос ще один польський радний і сказав, що колиб допустити українця за начальника громади, то він перемінив би школу на українську, а це не може бути.

Дальші скликування громадської ради були вже безцільні. Радні не збиралися, знаючи, що до уконституування не прийде. Урядує далі наказний комісар.

Безконтрольна господарка наказного війта мститься на цілій громаді, одначе українці й тут безрадні.

Зачуваємо, що знову приготовляються вибори до громадської ради в Озірній та препарується нова виборча листа по старій системі. Громадяни української народности і цим разом сповнять свій громадянський обовязок, не зважаючи на те, що всі їх попередні зусилля, щоби здобути законну громадську раду були безуспішні.

—o—

Перше засідання сойму 5-го листопада.

ПАТ повідомляє, що в найближчому часі видасть президент Польщі розпорядок про скликання сойму та сенату на звичайну сесію. Законодатні установи будуть скликані з датою 31. жовтня. Перше засідання сойму буде щойно 5. листопада, а це тому, що 1. і 2. листопада припадають лат. свята. Прем. Світальський конферував 16. жовтня з мін. вн. справ Складковським, а потім з мін. праці Пристором. Конферував у звязи з недалекою сойм. сесією.

„Визволенє" зголосить заяву недовіря.

Дня 16. жовтня радив повний клюб „Визволеня". Він мав політичну дискусію, потім приняв резолюцію: Клюб ухвалює зголосити разом із іншими дем. клюбами внесення на висловлення заяви недовіря для уряду.

Ревізія в льокалі німецького сойм. бюра.

Арештування в Бидгощі та Торуні.

У Бидгощі слідча та прокураторська влада перевела ревізію в льокалі німецького соймового бюра. Рівночасно перевели ревізію в мешканні сойм. посла Ґребе та шк. радника Гайделька. Цього останнього арештували. В Торуні перевели ревізію в нім. господарськім союзі та в приватних нім. домах. Арештували кількох німців. Дня 16. жовтня перевели вдруге ревізію в нім. сойомовім бюрі в Бидгощі. Причину ревізій держать у тайні.

Дня 5. жовтня арештували на приказ прокуратора при окр. суді в Торуні під закидом нелегального звільнювання новобранців з війська: Бавера підпоручника рез., власника правного бюра в Торуні, Шмідта, дентиста, Райнольда управителя бюра „Ляндбунду" в Торуні, Лідке, купця. На чолі викритої афери, як повідомляє ПАТ, був старший сержант Трантав, що працював у ПКУ в Торуні. Він за гроші увільнив кільканацятьох обовязаних до військ. служби.

Стаття Поанкаре про Паневропу.

В арґентинській ґазеті „Націон" Поанкаре помістив статтю про Паневропу, в якій між іншим пише:

„Европа це не тільки імя, але реальний факт, живий орґанізм. Через здійснення великого пляну Бріяна не вдається ще усунути ріжниць поглядів на справу між европейськими народами. Ані в Газі, ані в Женеві не прийшло до гармонійного концерту. Передовсім Франція мусить бути дуже обережна, бо плян Юнґа ще не є ратифікований. Найважніші технічні справи для виконання того пляну ще не є вирішені. Важкі дебати про розброєння і національні меншости диктують велику обережність, бо якраз ці справи творили дісонанс в ділі реалізації плянів на будуччину".

Поанкаре так формулує річеві перешкоди, що стоять на дорозі до Паневропи:

1) Нове уґрунтування Паневропи не повинно поставити в тінь Союза Народів; 2) Сфедеровані держави мусять зберегти свою суверенність; 3) Кольонії малиб залишитись власністю тих самих окремих держав, що й досі.

На думку Поанкаре, взагалі дуже важко говорити про якусь спільну лінію в утворенні Паневропи, бо Бріян уявляє собі її чисто політично, Штреземан уявляв собі Паневропу тільки економічно, а Гендерсон з огляду на анґлійські домінії, взагалі не радив би Анґлії приступати до Паневропи.

Поанкаре кінчає статтю так: Не зашкодить робити спроби повні надій та довіря. Якщо ці спроби навіть не матимуть успіху, то всеж вони доведуть до якогось зближення між народами, збільшать солідарність, піднесуть публичну думку і створять вищу державну мораль.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·80·00—8·80·50, чеська корона 0·26·33—0·26·50 австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50, німецька марка 2·12·50—2·12·70.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00. 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50, 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·65·00, російський рубель 2·60·00—2·65·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 36·25—37·25, пшениця селянська 32·75—33·75, жито галицьке 22·00—23·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 19·50—20·50, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 19·50—20·50, кукурудза румунська 25·75—26·75, бараболя промислова 4·00—4·50, фасоля біла 100·00—125·00, фасоля колірова 55·00—75·00, фасоля краса 60·00—65·00, горох під-Вікторія 45·00—50·00, горох пільний 32·00—35·00, бобик 27·50—28·50, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 31·00—33·00, сіно солодке красне пресоване 7·00—8·00, солома пресована 4·00—5·00, гречка 26·00—27·00, льон 67·00—69·00, лубінь синій 00·00—00·00, ріпак озимий 66·50—67·50, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 00·00—00·00, мука житна 70 прц. 00·00—00·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 12·50—13·00, отруби пшеничні 13·75—14·25, крупи гречані 53·00—55·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 38·00—39·00, пенцак 36·00—37·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 00·00—00·00, мак синій 120·00—130·00, мак сивий 80·00—90·00, конюшина червона 00·00—00·00.

Наради президії клюбу ББ.

Дня 16. жовтня в мешканні полк. Славека відбулося засідання президії клюбу ББ. На ден. порядку були справи політ. натури в звязи з витвореним положенням і недалекою сойм. сесією, організаційні та біжучі справи. Обговорили теж справи, які порушать на четверговім плен. засіданні клюбу, що відбудеться в соймі. На плен. засіданні перший виголосить реферат про політ. положення голова клюбу полк. Славек, потім будуть інші реферати. Обговорять і устійнять теж тактику поступовання клюбу на недалекій бюдж. сесії. Попол. премієр Світальський уладить у президії ради мін. чай для послів і сенаторів ББ.

Бурхливе засідання пруського сойму.

Засідання пруського сойму 16. жовтня було дуже бурливе. На ден. порядку були внесення правої опозиції, що висловлюють недовіря пруському урядові, зате що розвязав надренські організації Штальгельму. Внесення домагається негайно відкликати цю заборону. Нім. націоналісти та гітлерівці зголосили внесення, які взивають пруський уряд виступити на держ. раді проти Йонґового пляну та щоби урядовцям не заборонювали записуватися на плебісцитову листу. З внесеннями тими полемізував прем. Бравн. Він сказав, що допустити урядовців до плебісциту не вільно. Його промову приняла правиця бурливими протестами. Мін. вн. справ Ґжесінський сказав, що маневри Штальгельмів у Надренії мали військ. характер. Підчас промови мін. Ґжесінського сойм. урядовці внесли на салю таблиці, на яких було завішене ріжне оружжя, сконфісковане на зборах гітлерівців і комуністів. Таблиці уставили на трибуні, що гітлерівці приняли бурливими оплесками. На салі счинилася метушня. Звідусіль збігалися посли до трибуни, щоби зблизька приглянутися цим таблицям. Засідання відложили серед заг. хаосу та замішання. Прем. Бравн остентаційно вийшов зі салі нарад.

Гінденбурґ і плебісцит.

През. Гінденбурґ вислав на руки канцл. Мюлера письмо, в якім застерігається, щоби його особу втягали у вир плебісцитової аґітації. Він заявляє, що не уповажнив нікого оголошувати його думку в справі плебісциту та зазначує, що застеріг собі зясування свого становища до Йонґового пляну в передбаченім конституцією речинці, в якому президентові держави прислугує право задекретувати або відложити обовязуючу силу закону.

Золота валюта в ЧСР.

Чехословацька рада міністрів радила 16. жовтня цілий день. На порядку дня були справи введення золотої валюти в ЧСР. і устійнення бюдж. провізорії на січень і лютий 1930 р. Обі справи приняли одноголосно. Закон про введення зол. валюти складається з 11. параграфів і означує містоту золота в чсл. короні на 44.50 міліграмів чистого золота.

НОВИНКИ

— **Клич „свій до свого" в практиці.** В Суді Городськім в Самборі дня 15. X. 1929 р. C. II. 550/29 powód I. Grecko Katolicka Cerkiew w Dąbrówce. 2. Grecko Katolicka plebanja względnie Proborstwo w Dąbrówce zastąpione przez ks. Iwana Rudawskiego proboszcza w Dąbrówce przez i do rąk adw. Dr. L. Türhausa w Samborze pozwany Józef Król rolnik w Dąbrówce o uznanie, że pozwanemu nie przysługuje prawo własności i t. d. І так греко-католицьку церкву і греко-католицьке приходство заступав адвокат жид і позов пише по польськи, хоч в Самборі аж 7-ох українців адвокатів. Чи не сором і ганьба? Хай факт цей осудить наша суспільність.

— **Болгарський турист в редакції „Діла".** До нашої редакції загостив болгарський турист Іван Мінков-Шашев з міста Троян в Болгарії. Названий турист є з професії учителем гімназії. Вже 3 і пів року мандрує він по світі, перейшовши пішки Малу Азію, Персію, Сирію, Палестину, Туреччину, Романію, Мадярщину, Австрію, Ч. С. Р. і Польщу та Литву, Лотву та Скандинавію. Вибираючись в подорож до Америки болгарський турист спинився у Львові, де зайшов до редакції „Діла" інформуватися про життя народу, яким він цікавиться здавна. Відвідав також товариство „Просвіта" де привітав його проф. М. Галущинський та „Рідну Школу" і інші українські установи.

— **Виїзд Митрополита до Риму.** У вівторок вечером, коли о. Митрополит Андрей виїздив до Риму, зібралися на головному залізничому

двірці у Львові, львівське греко-католицьке духовенство з митрополичою капітулою на чолі, професорський збір Духовної Академії під проводом ректорату і численні та видатні світські представники львівського громадянства, щоби відпровадити о. Митрополита в дорогу. Хор студентів Духовної Академії відспівав на прощання „Многая літа". Проводи найвищого нашого церковного достойника в дорогу до Риму мали дуже поважний характер та визначались незвичайною щирістю. О. Митрополит поверне з Риму, як зачуваємо, коло 10. листопада ц. р.

— **Львівська хроніка.** В лісі на погулянці поповнила самовбивство 24-літна Зофія Тралінська, випивши отрую. Причиною самовбивства нещаслива любов. — Вчера арештовано Осипу Букартик і Льолю Кефер за співучасть в крадіжи, за те саме арештовано Кароля Глупчика. — Львівська поліція викрила тайну торгівлю порнографічними книжками і образами власности Юрія Буша замешкалого при вул. Листопада ч. 24. і книгарня Якова Гельцля.

— **Святотатство в Коломиї.** До коломийської церкви закралися вночі злодії і розбивши дві скарбонки забрали з них аж 7 золотих всего церковного майна і дві золоті чаші. Поліції вдалося арештувати одного зі злодіїв, а є ним монтер Зигмунт Грель з Печеніжина.

— **Звязок між Коломиєю і Мармарошиною.** Залізно-дорожна конференція між Чехословаччиною, Польщею і Румунією закінчилася в Букарешті тим, що усталено транзитовий звязок між Мармарошиною і Буковиною через Галичину і Закарпаття.

— **Новий пророк.** До Сосніваця приблукався з Олькуша бувший учитель Михайло Лах, який тепер грає ролю пророка. Він виголошує промови до населення сіл і міст і заявляє, що в Римінові йому явився Ісус Христос та поручив навчати людей. Цей новий пророк пророкує близький упадок більшовизму, який викличе ще більшу катастрофу в Росії, як упадок царату і нову революцію. Поліція арештувала цего півзрілого пророка і віддала під догляд лікарів, але перед комісаріятом поліції що дня збираються сотні селян і робітників, домагаючись звільнення пророка.

— **Завалився пенсіонат.** В Блі Монтень завалився будинок, де міститься дівочий пенсіонат. Майже 50 дівчат було поранених і побитих. Стан 12 дівчат ранених в катастрофі є безнадійний.

— **Кандидати на нагороду Нобля.** В останньому часі стає знов актуальною справа нагороди Нобля на цей рік, яка як відомо виносить 100.000 шведських корон. Між кандидатами згадується такі імена: англійського письменника Честертона, Максима Горкого і Мережковського з Росії, Левіса Сінклера з Америки, Томаса Мана з Німеччини. Найбільше шансів на нагороду має Честертон.

— **Фашистівський індекс.** Фашистівський уряд поставив на індекс твори Максима Горкого, Гоголя, Достоєвського, Тургенева і Джек Льонсона.

— **Амнестія для 3.000 вязнів.** Реґент мадярської держави наказав припинити карні процеси проти соціялістичних провідників Гаранція, Бухінгера і Вельтнера, котрі грали визначну політичну ролю в комуністичнім русі підчас революції 1919 р. Рівночасно амнестовано в Мадярщині майже 3000 вязнів.

— **Кредит для польських міст.** Союз польських міст перепровадив анкету, яка виказала, що 77 міст дістало кредити з державного скарбу на суму 135 міліонів золотих.

— **Катастрофа на морю.** Великий англійський корабель „Експресс оф Канада" в якому їхало 500 пасажирів, наїхав на підводну скелю і розбився. Причиною катастрофи були густі мраки. Кількість жертв катастрофи ще не стверджена, кораблі, що виїхали рятувати пасажирів ще не вернули.

— **Ріжні вісти.** У Вильні засуджено за шпіонажу в користь Радянського Союзу Вацлава Казновського на 10 літ, а Андрія Колиску на 5 літ вязниці. — В Радзиміні підчас жидівського свята Йом Кіпур прийшло до кривавої бійки між жидами ортодоксами і жидами комуністами, що організували демонстрацію „безбожників". Арештовано кількадесять „безбожних" жидів. — До Ню-Йорку приїхала Марія Кіре-Складовська, яка має намір відвідати президента Злучених Держав і Форда. — В Антверпії закінчився міжнародній конгрес журналістів, який ухвалив статут для міжнародного журналістичного суду чести. — В Ганновері дійшло до кривавої бійки між націоналістами і комуністами. В сутичці комуністи вбили ножами одного поліціянта. — В Ню Йорку наступив вибух газів, наслідком чого згинуло 4 робітників, а 7 осіб було ранених. — Минулої суботи румунський президент міністрів нараджувався зі секретарями всіх міністрів в справі переведення реорганізації міністерств. — Бувший німецький цісар Вільгельм II. купує замок в Гофенфельсі в Німеччині. — В Парижі мають урочисто святкувати столітний ювилей ручної гармонії, яку там звуть „органами для бідних". — В Чернівцях почався конгрес державних лікарів. — Польське міністерство комунікації має завести нові однострої для залізничої служби. Ці одностоpі мали би бути в дечім подібні до давних австрійських залізничих мундурів. — В Познані арештовано презеса німецьких скавтових організацій д-р Бургардта.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (231.) числі „Діла" зайшло знову кілька помилок. Так у фейлетоні І. Калічака „В кімнаті" початок пятого відступу має виглядати так: „Один кут кімнати, де **спить** (видруковано помилково: стоїть) четар Ліщинський, ще слабо освічений"... В рубриці „Зі спортового життя" пропущено в першій замітці, що в найближчу неділю грають в Лодзі Туристи з Краковією.

— **Викопано кельтійське місто.** Наукова експедиція під проводом археольоґа Вальтера Шмідта викопала недалекоНоймарку в Стирії руїни кельтійського міста, яке мало бути столицею східньоальпейського королівства Норікума. Найдено руїни твердині і останки шістьох будинків та руїни королівської палати, довгі на 15 метрів. Здогадуються, що це місто зруйновано підчас битви кимврів і тевтонів з римлянами. В підземеллі найдено срібну посуду і залізне домашне приладдя з другого століття перед Христом.

— **Процес за будівельну катастрофу.** Минулого року в осені завалився в Празі недобудований 5 поверховий будинок при чім згинуло майже 50 робітників. На днях розпочався процес проти виновників катастрофи інжиніра Рудольфа Монделя, та інжиніра Властиміля Пражака. Обвинувачені не признаються до вини. Причиною катастрофи був лихий будівельний матеріял.

— **Російський князь обманцем.** В Женеві арештовано російського еміґранта князя Константина Голіцина, який попавши на вигнанні в крайню нужду, виманив у одного реставратора тисячу франків і зник без сліду. Слідство виявило, що князь Голіцин хотів тим чином рятувати свою матір і сестру від голодової смерти. Доказано також, що на сумлінню того еміґранта є вже й інші грошеві мальверзації в однім автомобілевім підприємстві.

Зі спортового життя.

Україна — Віс.

В неділю 20. ц. м. відбудуться на грищі львівського німецького клюбу „Віс" на Погулянці товариські змагання в копаного мяча між І. дружиною „України" і І. дружиною „Віс-у". Початок змагань: год. 10·30 передполуднем. Доїзд трамваями 3, 6, 7. В складі України зайдуть остільки зміни, що на місце Скреготи гратиме в обороні Бутель І., а в нападі на місце Петрова, якому розбито ногу на змаганнях з Поґонею, виступить Воробець, що грав уже на цій позиції в Рівному.

Осінні лещетарські тренінґи.

Кожний спортовець знає, що аби дійти до форми, мусить тренувати наперед кілька місяців. Для лещетарів уже нині найвища пора зачати вступний тренінґ. Хто зачне тренінґ щойно в зимі, дійде до повної форми при кінці зими, значить: за пізно. Карпатський Лещетарський Клюб, що задумує уладити цього сезону кілька змагань зараз з початком зими, хоче, щоб його члени стали до цих змагань у повній формі, тому вже тепер уладжує осінні лещетарські тренінґи для членів. Тренінґ буде відбуватися двічи в тижні в пополудневих годинах, без огляду на погоду, на площі Сокола-Батька. На тренінґ складається: 1) руханка спец. лещетарська під проводом проф. С. Гайдучка та 2) легкоатлетика і біги навпростець під пров. І. Мриця. Змагуни мусять постаратися про рух. сорочинки, светер, довгі тренінґові штани та скіряні капці. Перший тренінґ відбудеться в пятницю 18. X. ц. р. в 4. год. попол. Слідуючі після порозуміння будуть оголошені в „Ділі".

Дужання в спортовім цирку.

У віторок (27-ий день дужань) виступало знову пять пар. Дарма, що всі постійні відвідувачі заздалегідь передбачують вислід усіх зустрічей, цирк тріщить від натовпу. 70 проц. глядачів прийшло поглянути лише на мурина Сікі, що три дні тому зважився покласти Штекера. Засліплені прихильники Штекера впевняють, що „нині він дасть йому школу". Перша пара Богатирів-Аренс кінчить боротьбу без висліду; Аренс не дався до 20 хвилин. Повна естетичної насолоди зустріч Стібора з Кемпфером, двох рівно зручних і рівно сильних змагунів, не дала теж висліду. Щербінський збирає оплески, що видержує супроти Петровича 14 хвилин, а головно „подвійного нельсона", з яким двічі встає і падає, щоби дати себе перекинути вповні знесиленим. Після того Щербінський відступив від дальшої участи в змаганнях. Реванжова боротьба Штекера проти Сікі тривала 47 хвилин. Штекер користувався невпинно болючим скручуванням руки, при якому судді часто дуже важко означити межу недозволеного; при одному з таких хватів Сікі впав переможений і натягнув собі вязи. Неодин атлет „білої раси" міг би навчитись від мурина джентельменської боротьби. Сікі не протестував ніякими викрутами проти своєї програної, проголошеної суддею. Пошоф поклав сильного, але зовсім неповоротного Карша в 23-ій хвилині.

Нині, в четвер, атракцією буде рішаюча боротьба Богатирова зі Штекером. Позатим борються: Сікі-Пошоф, Віллінґ-Карш (ріш.) Аренс-Стібор (ріш.) і Бенольд-Петрович.

Дописи.

ЛУЦЬК НА ВОЛИНІ. (Глупота чи провокація). Є в Луцьку Й. Бем. Часами він обертається на Й. Любича. Часами — просто на риску. І, справді, дрібна це істота, як риска. Не будемо казати про його минуле, бо воно не варте доброго слова. Більше цікавою є його „пресова діяльність", бо вибрав він собі добру, як на нинішні часи й дуже поплатну „роботу" — шиканування національних меншостей, переважно — українців і німців. Знайшов притулок своїм дописом у „Слові Польскім", у „Зємі Волинскій" та в знаній польській жовтій пресі. Очевидно, що не будемо інформувати читачів про антинімецькі писання п. Бема чи то пак риски. Зупинимося лише на антиукраїнській „творчости" п. Й. Бема. Вибрав він собі до обстрілу Українбанк в Луцьку. З числа в число виписує нікчемні брехні і то в такий безличний спосіб, що не знати, чого більше в цій писанині — глупоти чи провокації? Вірніше, є там чимала доза й одного й другого. Глупота полягає на тому, що він намагається звести цілу національну діяльність українських громадських діячів до „chęci własnych zysków", яка (хенць) зводиться до того, що комусь видано більшу позичку, як це п. Бемові хотілось би, або що від когось побирають більший відсоток, ніж це п. Бем собі уявляє. Ціла облуда у писанні п. Бема чи риски чи Й. Любича полягає на тому, що він моралізує, „обороняє" „людек русінський" від українських „вархолів", які тільки те й знають, що збогачуються коштом „людку". І такий п. Бем „святий", що судом і прокурором погрожує і так шанує право, що ще перед вироком суду вже ставить присуд: „злодії"... Це, після нього, має бути практична лекція що-до виховання в громадянстві авторитету права чи суду. Ех, пане Бем! А чи Ви писали що-небудь і чи погрожували судом в справі дефравдації у міському відділі L. O. P. 25.000 зол.? Чи Ви погрожували прокурором в справі розтрати 11.000 зол. в місцевому „Рольникові"? Чи Ви обурювалися на неморальність деяких осіб, описаних в „Плящівці" за торговлю живим товаром? Ми моглиб наводити тисячі прикладів „неправости", коли Ви мовчали. Коли Ви замовчували. Хоч обовязок Вам наказував про ці річи кричати. — А взялися Ви до Українбанку, до української народньої інституції. Взялися також до українських незалежних діячів. І в цьому вже виявляється не тільки глупота, а й провокація. Не одному слову, що пишете — не вірите, бо все фальшуєте. Тим більше, що маєте біля себе товаришів, які затягають позички в Українбанку й які Вас добре інформують про те, що вони платять. Коли хочете-

можемо їх назвати або ми назвемо їх там, де
буде потреба. — Але Ви, що толеруєте лих-
варські будки понад Дубенським, Рівенським,
Володимирським шосе, що толеруєте лихвар-
ство „чорної біржі“, що толеруєте лихварство
жукомолів, різників, свинарів і т. д., що толе-
руєте це знущання над українським селянином
і про що Ви не пишете, раптом вдарили в усі
дзвони про інституцію українську, яка, набув-
ши плошу, хоче набути й власну домівку. Оце
ви руйнуєте, оце Ви оповіщаєте „лихварством“,
оце Ви накидаєте судові. Чиж би суд мав бути
Вашою експозитурою? А коли говорите про
суд, то як смієте за нього робити слідство,
обвинувачувати й видавати безапеляційні ви-
роки? — Ми, українці, думаємо інакше. Дума-
ємо, що суд все таки незалежний. Певні, що в
суді потрафимо виявити цілу махінацію, яку
Ви проробили — всупереч обовязкові служ-
би з Українбанком. І певні, зрештою, що при-
суд суду буде ріжнитися від Вашого, п. Бем!—
Не тільки українське, але й польське здорове
громадянство знає Вашу роботу, п. Бем, знає
інтенції Вашої роботи. Справді. Ви потрафили
своєю тровлею зробити правдивих мучеників.
Це ви робили не безкорисно. І тому для Вас
лечесні, невідповідальні громадяни це — „свя-
ті“, а чесні діячі — це „злодії“. — Тому від-
повідн для Вас більше не буде, крім тої, яку
дістав Юда: „коли маєш робити своє діло —
роби“. Щож, українська праця не знає на
свойому шляху рож. Стрічає саму терпину, а
велику її частину кидаєте на цей шлях Ви.
Отже: робіть далі своє. — **Обсерватор.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

La Société des Nations et les refugiés ukrainiens. Lettre ouverte de M. Alexandre Choulgine à M. le Docteur Tridfjof Nansen. Edition du Haut Conseil des Emigrés Ukrainiens — 32, Rue Deufert-Rochereau, Paris 5-e. Стор. 40. Формат 8°.

ЖУРНАЛИ:

„Кооперативна Республика“, економічно-суспільний місячник. Рік видання II. Число 10. Львів, жовтень 1929. Зміст: В. Д. Меліорація Полісся; д-р П. Панченко: До проблеми організації кооперативної продукції; М. Ростковнч: Нові завдання на освітньо-шкільному полі; інж. д-р Д. Няньчур: Шляхи розбудови сіль.-господ. кооперації; „Русская кооперація“ на західно-укр. землях; з діяльности шкільної кооперативи укр. станиславівської гімназії з 1929 р.; кредит дорожіє в цілому світі; Ознака світової кризи; Репараційний банк; Серед книг; Всячина.

„Світ Дитини“, журнал для молоді. Ч. 10. Львів, жовтень 1929. Зміст: 1) Український школяр; 2) Утаєний скарб; 3) Збір овочів; 4) Історія світа; 5) Відлітають; 6) Про те як Україна була під владою Литви й Польщі; 7) Князь Михайло Глинський; 8) Бальоник, соломка і капець; 9) Осінні роботи; 10) Погане мале каченятко — і що з нього виросло; 11) Повний мішок і порожний; 12) Коза-Дереза; 13) Вірна сестричка; 14) Пані кухарочка; 15) Добра гадка; 16) Пригоди з чорнилом; 17) Черемошем на дарабі; 18) Загадки.

„Світ“, ілюстрований журнал, виходить раз у місяць. Рік V. Ч. 8—9. Львів, серпень-вересень 1929. Зміст: І. Камінський: Шляхом підбою; П. Карманський: З бразилійської пущі; д-р М. Чабан: Мої пригоди в Єгипті (Докінчення); Н. Лукіянович: З поезій; Художник-баталіст; П. Карманський: Лист по адресі; М. Ліпинська: Життя; д-р М. Гнатишак: Нова німецька белетристика про війну; Мова наших прабатьків; П. Мегик: З українського малярства; Б. С.: Українська Музкомедія; Долина смерти; А. Павлюк: Коханому батькові; М. Рудницький: Чи маю талант? П. Левчук: На еміґрації; І. Кмета Ефимович: Біля стації; Гостина М. Скрипника; Д. К-ий: Іде час; Українській дітворі; Нове в будові літаків; Почта на дротах; Сензаційне відкриття; Ю. Сльозкін: Батько Викрута; Фейлетон; Загадки; Веселий куток; Ілюстрації.

„Молоде Життя“, часопис Українського Пласту“. Рік IX. Ч. 7. (65). Львів, 25. вересня 1929 р.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 17. X. год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці“, велика ревія Г. Збєжховського в 22 картинах. Премієра.

Пятниця, 18-го, год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці“ — ревія.

Субота, 19-го, год. 3·30 попол. „Модні спазми“ — вистава для шк. молоді.

Субота, 19-го, год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці“ — ревія.

Неділя, 20. X. год. 3·30 по пол. „Щодня в пятій“ (фарса).

Неділя, 20. X. год. 7·30 веч. „Це можеш оповісти своїй бабці“.

Малий Міський Театр:

Четвер, 17. X год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген“.

Пятниця, 18. X., год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген“.

Субота, 19. X., год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген“.

Неділя, 20. X. год. 3·30 по пол. „Процес Мері Деген“.

Неділя, 20. X. год. 7·30 вечером „Процес Мері Деген“.

Кіна.

Апольо: Безсмертне кохання (Колен Мур).

Касіно: „Володарка кохання“ (Ґрета Ґарбо).

Кольосей: В кигтях жовтих чортів (Риш. Дікс.)

Лев: Князь студент (Рамон Новаро).

Люна: Засуджені.

Марусенька: Дівчинка з балету (Клара Бов). Дай газу!

Оаза: Кохання в природі. Пат і Паташон в огневій сторожі.

Палас: Втеча від кохання.

Пан: Пятнацять хвиль жаху.

Пасаж: За ціну життя (Риш. Дікс).

Стилеве: Спокусниця. Доповнення програми.

Фатаморґана: Гарні ніжки побіджують.

Химера: „Чар гріху“.

Утіха: Цісарський посланець.

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Коперника ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Пятниця 18-го.

Варшава (1411,7) 20·15 Симфонічний концерт Варшавської фільгармонії.
Краків (312,8). 18·45 „Куток Гумору“.
Познань (334,8) 18·00 Вокальний концерт.
Катовиці (408,7). 20·15 Концерт варшавської фільгармонії.
Вильно (385) 16·35 Литовська хвилина.
Гельсінґфорс (221,4) 18·40 Фортепянове сольо.
Бресляв (253) 20·00 „Сальоме“ Штравса.
Ляйпціґ (259). 16·30 Симфонічний концерт.
Братислава (279) 16·30 Концерт: Чайковський, Шопен, Фібіх.
Талін (296) 18·30 Концерт Лявтмана.
Брно (341,7) 22·15 Військова музика.
Льондон (356,3) 19·45 Фортепянові твори Шумана.
Штутґарт (360) 20·00 Бах, Бетовен, Брамс.
Франкфурт (390) 18·00 Радіоконцерт орхестри Cafe Fedden.
Берн (403) 19·55 Орфей і Евридака.
Берлін (418) 17·20 Концерт капелі Штайнера.
Стокгольм (436) 20·00 Концерт солістів.
Лянгенберг (473) 15·00 Програма для дітей.
Прага (487) 16·30 Камеральна музика.
Брюссель (509) 19·35 Ґрамофонові плити.
Відень (516,3). 16·45 Концерт солістів.
Мюнхен (533) 19·00 Вагнерівський концерт і пісні Ліста.
Будапешт (550). 17·00 Сальонова орхестра.
Москва (825) 18·30 Трансмісії з опери.
Ковно (1935) 19·45 Вечірня музика.
Ленінград (1000) 19·20 Концерт в десятиліття оборони Петрограду.
Харків (1304) 19·35 Етнографічний концерт.
Париж (1725) 16·45 Концерт: Дворжак; Віолінчельо.

Субота 19-го

Варшава (1411,7). 16·15 Грамофонові плити.
Краків (312,8). 17·45 Вечір для дітей.
Познань (334,8). 19·15 Музична інтерлюдія.
Катовиці (408,7). 17·45 Авдиція для дітей.
Вильно (385) 17·45 Авдиція для дітей.
Гельсінґфорс (221,4) 18·30 Спів.
Бресляв (253) 19·20 Балетова музика.
Ляйпціґ (259) 19·30 Ґітара і концерт солістів.
Братислава (279) 19·30 Оперетка з Праги.
Талін (296) 20·15 Танкова музика.
Брно (341,7) 16·30 Джезбенд Кшеновського.
Льондон (356,3) 21·35 Радіокабарет.
Штутґарт (360) 16·15 Популярний концерт.
Гамбурґ (372) 16·30 Давна музика камеральна.
Франкфурт (390). 16·15 Концерт з Штутґарту.
Берн (403). 20·00 Симфонічний концерт.
Берлін (418). 20·00 Веселий вечір.
Стокгольм (436) 20·15 Військова музика.
Лянгенберг (473) 20·05 Веселий вечір.
Прага (487). 19·30 Оперетка Фрімле „Король волоцюгів“.
Брюссель (509) 21·15 Концерт радіоорхестри.
Відень (516,3). 15·15 Театр для молоді.
Мюнхен (533). 20·30 Веселі пісні.
Будапешт (550). 19·45 Дзвони з Корневілю.
Москва (825). 19·00 Година музики.
Ковно (1935) 20·00 Концерт.
Ленінград (1000). 12·00 Робітничий концерт.
Харків (1304). 20·00 Радіоконцерт.
Париж (1725). 21·15 Популярний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Позір Лежайщина! Загальні Збори членів Пов. Кружка „Рідної Школи“ в Лежайську відбудуться дня 27. жовтня 1929 р. в 15. год. в домівці „Просвіти“ в такім порядку: 1. Відкриття; 2. Відчитання протоколу; 3. Звідомлення Старшини; 4. Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії; 5. Вибір Старшини; 6. Внесення. — Збори важні — проситься всіх членів прибути. — **Старшина Кр. „Р. Ш.“.**

Подяка.

Усім, від яких у тяжких хвилинах з причини смерти мого невіджалованого памяти мужа, дізнала я стільки доказів співчуття, потіхи й помочі, а передовсім Всеч. Духовенству обох обрядів, управі міста, ВП. Д-рови Гілецькому за дбайливу лікарську опіку, Товаришам, Товаришкам і шкільній молоді, якої муж мій був духовним провідником, Кревним, Приятелям і Знайомим за віддану останню прислугу бл. п. Мужеві, складаю цією дорогою найщирішу подяку.

Олена Теліховська.
Журавно.

723

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“.

В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.